

Cymorth i aelwydydd â biliau ynni a thlodi tanwydd - canllaw i etholwyr

Tachwedd 2024

Senedd Cymru yw'r corff sy'n cael ei ethol yn ddemocrataidd i gynrychioli buddiannau Cymru a'i phobl. Mae'r Senedd, fel y'i gelwir, yn deddfu ar gyfer Cymru, yn cytuno ar drethi yng Nghymru, ac yn dwyn Llywodraeth Cymru i gyfrif.

Gallwch weld copi electronig o'r ddogfen hon ar wefan y Senedd:
ymchwil.senedd.cymru

Gellir cael rhagor o gopïau o'r ddogfen hon mewn ffurfiau hygyrch, yn cynnwys Braille, print bras, fersiwn sain a chopïau caled gan:

Senedd Cymru
Tŷ Hywel
Bae Caerdydd
CF99 1SN

X: **[@SeneddYmchwil](https://twitter.com/SeneddYmchwil)**
Ymchwil y Senedd: **ymchwil.senedd.cymru**
Tanysgrifiwch: **[Cylchlythyr](#)**

© **Hawlfraint Comisiwn y Senedd Cymru 2024**

Ceir atgynhychu testun y ddogfen hon am ddim mewn unrhyw fformat neu gyfrwng cyn belled ag y caiff ei atgynhychu'n gywir ac na chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol na difriol. Rhaid cydnabod mai Comisiwn y Senedd Cymru sy'n berchen ar hawlfraint y deunydd a rhaid nodi teitl y ddogfen.

Cymorth i aelwydydd â biliau ynni a thlodi tanwydd - canllaw i etholwyr

Tachwedd 2024

Awduron:

Gareth Thomas, Chloe Corbyn, Claire Thomas a Samantha Southern

Mae Ymchwil y Senedd yn cydnabod y gymrodoriaeth seneddol a roddwyd i Samantha Southern gan y Cyngor Ymchwil Peirianeg a'r Gwyddorau Ffisegol a alluogodd i'r papur briffio hwn gael ei chwblhau.

Mae'r canllaw hwn yn cyfeirio at ffynonellau cymorth i aelwydydd sy'n wynebu heriau o ran biliau ynni a/neu dlodi tanwydd. Mae'n cynnwys gwybodaeth am grantiau Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU a chymorth ehangach; cymorth a ddarperir gan gyflenwyr ynni a dŵr; cynlluniau effeithlonrwydd ynni; a ffynonellau eraill o gyngor a chymorth.

Cynnwys

1. Taliadau a thalebau i helpu aelwydydd 1

Cymorth gan Lywodraeth y DU 1

Y Taliad Tanwydd Gaeaf..... 1

Y Cynllun Gostyngiad Cartrefi Cynnes..... 1

Taliadau Tywydd Oer..... 2

Cymorth Llywodraeth Cymru 2

Y Gronfa Cymorth Dewisol..... 2

Y Sefydliad Banc Tanwydd 3

2. Cymorth a ddarperir gan gyflenwyr ynni a dŵr 4

Cyflenwyr nwy a thrydan..... 4

British Gas 4

Cronfa Ynni Charis Let's Talk 5

EDF Energy..... 5

E.ON Next 5

Good Energy..... 6

Octopus..... 6

OVO..... 6

Scottish Power 7

So Energy 7

Utilita.....	7
Utility Warehouse.....	8
Dŵr	8
Dŵr Cymru.....	8
Hafren Dyfrdwy	8

3. Cymorth i arbed ynni yn y tymor hwy..... 10

Cymorth Llywodraeth Cymru.....	10
Nyth	10
Cartrefi Gwyrdd Cymru	10
Cymorth Llywodraeth y DU	11
Cynllun Uwchraddio Boeleri.....	11
ECO4 ac Eco Flex	12
Cynllun Inswleiddio Prydain Fawr	12
Y Fargen Werdd	13

4. Ffynonellau cyngor a chymorth.....14

Cyngor cyffredinol a manteisio i'r eithaf ar incwm	14
Llywodraeth Cymru.....	14
Age Cymru	14
Cyfrifianellau Budd-daliadau	14
Cyngor ar Bopeth	15
Helpwr Arian.....	15

Y Llinell Ddyled Genedlaethol	15
StepChange.....	16
Cyngor ynghylch ynni	16
Power Up Wales.....	16
Yr Ymddiriedolaeth Arbed Ynni	16
National Energy Action	17
Cymru Gynnes.....	17
Gofal a Thrwsio Cymru	17
Cyngor ynghylch dŵr	18
Y Cyngor Defnyddwyr Dŵr	18

1. Taliadau a thalebau i helpu aelwydydd

Cymorth gan Lywodraeth y DU

Y Taliad Tanwydd Gaeaf

Mae'r **Taliad Tanwydd Gaeaf** yn cynnig naill ai £200 neu £300 i bobl gymwys i'w helpu i dalu eu biliau gwresogi ar gyfer gaeaf 2024 i 2025. I fod yn gymwys, rhaid i'r unigolyn fod wedi'i eni cyn 23 Medi 1958, byw yng Nghymru neu Loegr a bod yn **derbyn budd-dal penodedig**, er enghraifft Credyd Pensiwn.

Os ganed yr unigolyn cyn 23 Medi 1944, y swm fydd £300. Fel arall, y swm fydd £200. Os yw partneriaid yn hawlio budd-daliadau ar y cyd, gall un ohonynt gael y taliad tanwydd gaeaf os yw un neu'r ddau ohonynt yn bodloni'r gofyniad oedran.

Os yw unigolyn yn gymwys, bydd yn cael llythyr ym mis Hydref neu fis Tachwedd gyda'r manylion talu, a gwneir y rhan fwyaf o daliadau yn awtomatig ym mis Tachwedd neu fis Rhagfyr. Os nad yw unigolyn yn cael llythyr neu os nad yw'r arian wedi'i dalu erbyn 29 Ionawr 2025, dylai gysylltu â'r Ganolfan Taliadau Tanwydd Gaeaf.

Ffôn: 0800 731 0160

E-bost: [Ffurflen ymholiad](#)

Y Cynllun Gostyngiad Cartrefi Cynnes

Mae'r **Cynllun Gostyngiad Cartrefi Cynnes** yn ostyngiad unwaith ac am byth o £150 oddi ar fil trydan unigolyn. Mae unigolyn yn gymwys i gael y gostyngiad os yw pob un o'r canlynol yn berthnasol ar 11 Awst 2024:

- Mae **cyflenwr ynni** yr unigolyn yn rhan o'r cynllun
- Mae enw'r unigolyn (neu enw ei bartner) ar y bil trydan
- Mae'r unigolyn neu ei bartner naill ai'n cael yr elfen Credyd Gwarant o Credyd Pensiwn neu **ar incwm isel** ac mae ei gostau ynni'n uchel.

Os yw unigolyn yn byw mewn cartref mewn parc, rhaid iddo wneud cais yn lle hynny am y **Gostyngiad Cartrefi Cynnes mewn Parciau**.

Os yw unigolyn yn gymwys neu os gall fod yn gymwys ar gyfer y cynllun, bydd yn cael llythyr rhwng mis Hydref 2024 a dechrau mis Ionawr 2025. Os yw unigolyn yn

gymwys, bydd ei gyflenwr trydan yn tynnu'r gostyngiad yn awtomatig oddi ar ei fil erbyn 31 Mawrth 2025.

Os na fydd unigolyn yn cael llythyr erbyn dechrau mis Ionawr 2025, rhaid iddo gysylltu â'r Cynllun Gostyngiad Cartrefi Cynnes cyn 28 Chwefror 2025.

Ffôn: 0800 030 9322

Taliadau Tywydd Oer

Mae unigolyn cymwys yn cael **Taliad Tywydd Oer** os yw'r tymheredd cyfartalog yn ei ardal yn cael ei gofnodi fel sero gradd Celsius, neu y rhagwelir ei fod yn sero gradd Celsius, neu'n is dros saith niwrnod yn olynol. Mae'r unigolyn cymwys yn cael £25 am bob cyfnod o saith niwrnod o dywydd oer iawn rhwng 1 Tachwedd 2024 a 31 Mawrth 2025.

Gall unigolyn fod yn gymwys i gael y taliad os yw'n **cael budd-dal penodedig**, a bydd unigolion cymwys yn cael eu talu'n awtomatig. Ar ôl pob cyfnod o dywydd oer, dylai'r unigolyn gael taliad o fewn 14 o ddiwrnodau gwaith.

Os nad yw unigolyn cymwys yn cael ei Taliad Tywydd Oer, dylai ddweud wrth y **Gwasanaeth Pensiwn** neu'r **Ganolfan Byd Gwaith**. Os yw'n cael Credyd Cynhwysol, dylai **fewngofnodi i'w gyfrif** ac ychwanegu nodyn at ei ddyddlyfr.

Cymorth Llywodraeth Cymru

Y Gronfa Cymorth Dewisol

Mae'r **Gronfa Cymorth Dewisol** yn darparu dau fath o grant nad oes angen i unigolyn ei dalu'n ôl. Mae'r Taliad Cymorth mewn Argyfwng yn helpu rhywun i dalu am gostau hanfodol fel nwy a thrydan. I gael y grant, rhaid i unigolyn:

- fod mewn caledi ariannol eithafol, er enghraifft ei fod wedi colli ei swydd, wedi gwneud cais am fudd-daliadau ac yn aros am ei daliad cyntaf neu heb arian i brynu bwyd, nwy a thrydan;
- bod mewn sefyllfa o argyfwng a bod angen cymorth ariannol arno ar unwaith;
- byw yng Nghymru;
- bod dros 16 oed; a
- bod heb unrhyw arian arall er enghraifft cynilion, ac ystyried yr holl fenthycwyr cyfreithiol a chyfrifol eraill megis undebau credyd.

I wneud cais am y Taliad Cymorth mewn Argyfwng, gall unigolyn **wneud cais ar-lein drwy'r post neu dros y ffôn**.

Mae'n cymryd 24 awr i brosesu ceisiadau am y Taliad Cymorth mewn Argyfwng. Os caiff cais unigolyn ei gymeradwyo, bydd yn cael taleb PayPoint neu daliad BACS.

Mae Taliad Cymorth Unigol hefyd ar gael drwy'r gronfa, sy'n helpu pobl i fyw'n annibynnol drwy ddarparu oergelloedd, poptai a dodrefn cartref.

Ffôn: 0800 859 5924

E-bost: daf.feedback@necsws.com

Y Sefydliad Banc Tanwydd

Elusen yw'r **Sefydliad Banc Tanwydd** sy'n darparu cymorth mewn argyfwng i bobl na allant fforddio talu am eu tanwydd neu eu hynni. Fe'i hariennir gan Lywodraeth Cymru i ddarparu cynllun Talebau Tanwydd a Chronfa Gwres ledled Cymru. Gall aelwydydd sydd â mesurydd nwy neu drydan rhagdalwedi'i osod gael eu hatgyfeirio gan **rwydwaith partneriaid y Sefydliad Banc Tanwydd** ar gyfer taleb tanwydd argyfwng os nad oes credyd ar ôl ganddynt os yw'n debygol na fydd credyd ganddynt ac na allant fforddio ychwanegu ato. Gall aelwydydd oddi ar y grid elwa o gymorth gyda darpariaeth olew neu nwy.

2. Cymorth a ddarperir gan gyflenwyr ynni a dŵr

Cyflenwyr nwy a thrydan

O dan reolau'r rheoleiddiwr **Ofgem**, rhaid i gyflenwyr ynni weithio gyda chwsmeriaid i gytuno ar gynllun talu fforddiadwy os ydynt yn poeni am dalu biliau ynni.

Mae cyflenwyr ynni yn argymhell bod cwsmeriaid yn cysylltu â nhw os ydynt yn poeni am eu gallu i dalu eu bil ynni. Mae cyflenwyr yn gallu cynnig gwahanol fathau o gymorth gan gynnwys grantiau, cyngor ynghylch gwneud yn fawr o'ch incwm, a darparu offer sy'n defnyddio ynni'n effeithlon.

Mae manylion y grantiau sydd ar gael i helpu aelwydydd wedi'u nodi isod, ac mae Energy UK, y corff sy'n cynrychioli cyflenwyr ynni hefyd wedi cyhoeddi **canllaw i'r cymorth sydd ar gael gan gyflenwyr unigol**.

British Gas

Gall British Gas gyfateb i 100 y cant o daliadau biliau ynni cwsmeriaid a wnaed dros gyfnod o chwe mis drwy'r cynllun **You Pay: We Pay**. Mae cwsmeriaid cymwys yn cael eu nodi ac yn cael y cymorth hwn yn awtomatig ar ôl asesiad gan gynghorwyr Nwy Prydain. Mae hefyd yn darparu grantiau i'w gwsmeriaid dalu dyledion ynni o hyd at £2,000 drwy **Gronfa Cymorth Ynni British Gas** pan fydd hyn ar agor. Mae British Gas hefyd wedi nodi **sut y gall helpu cwsmeriaid i reoli eu taliadau biliau**.

Mae **Ymddiriedolaeth Ynni British Gas** yn elusen ynni annibynnol a ariennir gan British Gas ac a all helpu pobl sy'n cael trafferth gyda'u biliau ynni, p'un a ydynt yn gwsmeriaid British Gas neu gyflenwr arall nad oes ganddo ei gynllun cymorth ei hun. Mae'n darparu grantiau ynni am ddim i gwsmeriaid mesuryddion rhagdalau a cwsmeriaid credyd sydd â rhwng £250 a £1,700 o ddyled ynni i'w chlirio drwy'r **Gronfa Unigolion a Theuluoedd**. Mae'r ymddiriedolaeth hefyd yn ariannu **canolfannau galw heibio a chynghorwyr ledled y DU**, ac yn cynnig arian personol a chyngor ynni mewn Swyddfeydd Post.

Ffôn: 0800 294 8604

Tudalen gyswilt ar-lein: <https://www.britishgas.co.uk/help-and-support/contact-us>

Cronfa Ynni Charis Let's Talk

Mae Charis, gweinyddwr grantiau, wedi gweithio mewn partneriaeth â nifer o gyflenwyr ynni i helpu aelwydydd sy'n cael trafferth gyda'u biliau ynni drwy'r **Gronfa Ynni Let's Talk**. Y gaeaf hwn, mae'r cymorth sydd ar gael yn cynnwys darparu offer arbed ynni a chyngor ynghylch ynni.

Ffôn: 01733 421021

Online application form: <https://www.letstalkenergyfund.com/>

EDF Energy

Mae gan EDF Energy **Gronfa Cymorth i Gwsmeriaid** sy'n helpu cwsmeriaid agored i niwed gyda biliau ynni a nwyddau gwyn fel oergelloedd a phoptai. Rhaid i gwsmeriaid fod wedi gofyn am gymorth gan ddarparuwr cyngor ariannol annibynnol cyn gwneud cais. Mae EDF Energy hefyd yn gweithio gydag IncomeMax i **helpu cwsmeriaid incwm isel i gynyddu eu hincwm i'r eithaf**, ac yn gweithio gyda Chyngor ar Bopeth Plymouth i ddarparu cyngor ariannol annibynnol i gwsmeriaid.

Ffôn: 0333 006 99 50

Tudalen gyswilt ar-lein: <https://www.edfenergy.com/help-support>

E-bost: hello@edfenergy.com

E.ON Next

Mae **Cronfa Ynni E.ON Next** yn helpu cwsmeriaid sy'n cael trafferth gyda'u biliau ynni i dalu dyledion ynni ac yn darparu offer arbed ynni fel poptai, oergelloedd a pheiriannau golchi i roi modelau newydd yn lle'r hen rai neu rai sydd wedi torri. Gall **cwsmeriaid Sainsbury's Energy** hefyd fod yn gymwys ar gyfer y gronfa hon gan ei bod wedi ffurfio partneriaeth ag E.ON Next.

Mae E.ON Next hefyd yn gweithio gyda Paylink i helpu cwsmeriaid i ddeall a chymryd rheolaeth o'u cyllid, a StepChange i gynnig cyngor ar ddyledion am ddim.

Ffôn: 0808 501 5200

Tudalen gyswilt ar-lein: <https://www.eonnext.com/contact>

E-bost: hi@eonnext.com

Good Energy

Mae Good Energy yn **darparu rhyddhad rhannol o ddyled i rai cwsmeriaid**, wrth eu helpu i symud ymlaen i fargeinion rhatach. Mae hefyd yn cyfeirio cwsmeriaid at ffynonellau cyngor annibynnol fel Cyngor ar Bopeth, Turn2Us a StepChange.

Ffôn: 0800 254 0022

E-bost: hello@goodenergy.co.uk

Octopus

Mae Octopus yn darparu ystod o gefnogaeth i'w gwsmeriaid trwy ei **Gronfa Gymorth Octo**. Mae'r cymorth sydd ar gael yn cynnwys grantiau i wrthbwysio rhywfaint o fil ynni cwsmer, Taliadau Tanwydd Gaeaf o hyd at £200 i gwsmeriaid na fyddant yn cael taliad Llywodraeth y DU mwyach, nac hepgoriad taliadau sefydlog dros y gaeaf. Mae Octopus hefyd yn darparu blancedi trydan am ddim i'r rhai y mae eu hangen fwyaf, a chymorth cyfrif personol fel gohirio taliadau neu sefydlu cynllun talu.

Ffôn: 0808 164 1088

Tudalen gyswilt ar-lein: <https://octopus.energy/contact-us/>

E-bost: hello@octopus.energy

OVO

Mae OVO yn **darparu cymorth ychwanegol i'w gwsmeriaid** gan gynnwys cymorth ariannol uniongyrchol tuag at filiau ynni neu i dalu am ddyled ynni sy'n bodoli eisoes. Mae hefyd yn cynnig cymorth talu fel gostyngiadau debyd uniongyrchol, ychwanegiadau credyd mewn argyfwng, a chynlluniau ad-dalu. Mae hefyd yn darparu cymorth arbed ynni fel pecynnau effeithlonrwydd ynni cartref am ddim a blancedi wedi'u gwresogi.

Ffôn: 0330 303 5063 (cwsmeriaid sy'n talu'n fisol) neu 0330 175 9669 (cwsmeriaid sy'n talu wrth fynd)

Tudalen gyswilt ar-lein: https://www.ovoenergy.com/help#contact_us_container

E-bost: hello@ovoenergy.com

Scottish Power

Mae **Cronfa Galedi Scottish Power** yn helpu cwsmeriaid cymwys ar incwm isel sy'n cael trafferth wrth dalu eu biliau ynni. Mae'r gronfa yn clirio neu'n lleihau ôl-ddyledion cwsmer drwy gredydu eu cyfrif ynni. Mae Scottish Power hefyd yn cyfeirio cwsmeriaid at ffynonellau annibynnol o gymorth a chyngor.

Ffôn: 0345 270 0700

Tudalen gyswilt ar-lein: <https://www.scottishpower.co.uk/livechat>

E-bost: contactus@scottishpower.com

So Energy

Mae gan So Energy **Gronfa Galedi** i gwsmeriaid nad ydynt yn gallu talu eu biliau, ac a fydd yn rhyddhau gwybodaeth ychwanegol cyn bo hir am ei ymgyrch gymorth ar gyfer gaeaf 2024-25. Mae hefyd yn cynnig **amrywiaeth o opsiynau i helpu cwsmeriaid** gan gynnwys cynlluniau talu, gostyngiadau dros dro mewn taliadau misol, a chyfeirio at ffynonellau cymorth ychwanegol fel MoneyHelper.

Ffôn: 0330 111 5050

Tudalen gyswilt ar-lein: <https://www.so.energy/myaccount/contact-us>

Utilita

Mae Utilita yn **cyfeirio cwsmeriaid sy'n ei chael hi'n anodd talu eu biliau** at sefydliadau annibynnol fel National Debtline, Cyngor ar Bopeth, a StepChange. Gall cwsmeriaid rhagdalau, sy'n rhan o'r mwyafrif helaeth o gwsmeriaid Utilita, **wneud cais am POWER UP** o gredyd nwy o hyd at £60 a chredyd trydan o hyd at £40 o dan y rhan fwyaf o amgylchiadau pan fydd ganddynt gredyd ar ôl, a'i dalu'n ôl yn ddiweddarach.

Mae gan Utilita hefyd elusen o'r enw Utilita Giving, sy'n cyflwyno'r **Gronfa Help Llaw** i ddarparu grantiau i glirio neu leihau dyledion ynni cwsmeriaid credyd Utilita. Er mwyn cael eu hystyried ar gyfer y grant, rhaid i gwsmeriaid cymwys newid i fesurydd rhagdalau clyfar.

Ffôn: 0330 053 5669

Tudalen gyswilt ar-lein: <https://utilita.co.uk/help>

Utility Warehouse

Mae Utility Warehouse yn gweithredu Cronfa Galedi UW, sy'n darparu cymorth ariannol i gwsmeriaid sy'n cael trafferth gyda'u biliau ynni. Mae hefyd yn gweithio gyda Chyngor ar Bopeth Plymouth i gynnig gwahanol fathau o gymorth arall i gwsmeriaid, gan gynnwys cyngor ar gynllunio cyllidebau, cyngor ar ddyledion, cyngor ar ynni a chynyddu incwm.

Ffôn: 0333 777 0777

Tudalen gyswilt ar-lein: <https://uw.co.uk/help/contact-us>

Dŵr

Dŵr Cymru

Mae Dŵr Cymru Welsh Water yn gweithredu **cynllun Cymorth Dyledion y Gronfa Cymorth i Gwsmeriaid** sy'n helpu cwsmeriaid mewn caledi ariannol difrifol i reoli eu dyledion a'u clirio. Mae'r cynllun yn cynnwys dyledion o fwy na £150, a rhaid i gwsmeriaid sefydlu cynllun talu i dalu eu biliau parhaus. Unwaith y bydd cwsmer wedi talu ei fil dŵr am chwe mis, mae Dŵr Cymru Welsh Water yn talu 50 y cant o'i ôl-ddyledion blaenorol, ac mae'n talu'r gweddill unwaith y bydd y cwsmer wedi bod yn talu ei fil am chwe mis arall.

Mae Dŵr Cymru Welsh Water hefyd yn gweithredu tariffau cymdeithasol **HelpU** a **WaterSure** Cymru ar gyfer aelwydydd incwm isel. Mae'r rhain yn gosod cap ar filiau dŵr aelwyd incwm isel, a gall cwsmeriaid wneud cais ar-lein am y rhain. Mae hefyd yn gweithredu cynlluniau talu, ac yn caniatáu i gwsmeriaid sy'n cael budd-daliadau i **dal costau dŵr a dyled drwy eu budd-daliadau**.

Ffôn: 0800 052 0145

Tudalen gyswilt ar-lein: <https://contact.dwrcymru.com/cy-gb>

Hafren Dyfrdwy

Mae Hafren Dyfrdwy yn gweithredu'r cynllun **Here2Help**, sy'n rhoi gostyngiad o rhwng 30 y cant a 70 y cant i gwsmeriaid incwm isel ar eu bil dŵr. Mae hefyd yn gweithredu'r **cynllun cap biliau WaterSure**, sydd ar gael i aelwydydd incwm isel ar fudd-daliadau penodedig.

Mae Hafren Dyfrdwy hefyd yn gweithredu'r **cynllun Cymorth Dyled - Paru a**

Mwy, sydd ar gael i gwsmeriaid sydd wedi cael ôl-ddyledion ar eu cyfrif am o leiaf blwyddyn, ac sydd heb dalu mwy na £60 tuag at falans eu cyfrif dros y flwyddyn ddiwethaf. O dan y cynllun, os yw aelwyd yn talu o leiaf £20 oddi ar ei ôl-ddyledion bob mis, bydd Hafren Dyfrdwy yn gwneud taliad misol o £20 i helpu i leihau balans ei ôl-ddyledion.

Mae Hafren Dyfrdwy hefyd yn gweithredu cynlluniau talu, ac yn caniatáu i gwsmeriaid sy'n cael budd-daliadau **dal**u costau dŵr a dyled drwy eu budd-daliadau.

Ffôn: 0330 678 0679

Tudalen gyswilt ar-lein: <https://www.hdcymru.co.uk/help-and-contact/contact-us/>

3. Cymorth i arbed ynni yn y tymor hwy

Cymorth Llywodraeth Cymru

Nyth

Mae **cynllun Nyth** Llywodraeth Cymru (a elwir hefyd yn Rhaglen Cartrefi Clyd) yn cynnig cyngor ar arbed ynni ac, os ydych yn gymwys, cymorth i osod gwelliannau arbed ynni mewn aelwydydd ledled Cymru. Mae'r cynllun yn rhoi cyngor am ddim i:

- sicrhau bod aelwydydd ar y tariff ynni a dŵr gorau;
- gwirio a oes hawl i unrhyw fudd-daliadau;
- helpu i leihau ôl troed carbon yr aelwyd; a
- gosod technoleg carbon isel gartref.

Gall aelwydydd fod yn gymwys i gael gwelliannau arbed ynni cartref gan gynnwys inswleiddio, pwmp gwres neu baneli solar. Gellir dod o hyd i feini prawf cymhwysedd ar **wefan Nyth**.

Ffôn: Rhadffôn 0800 808 2244 (dydd Llun i ddydd Gwener rhwng 9am a 6pm)

Gwefan: <https://www.llyw.cymru/cael-cymorth-gydag-efeithlonrwydd-ynni-yn-eich-cartref-gan-nyth>

Cartrefi Gwyrdd Cymru

Menter gan Lywodraeth Cymru yw **Cartrefi Gwyrdd Cymru**, sy'n cael ei rheoli gan Fanc Datblygu Cymru. Fe'i cynlluniwyd i helpu perchnogion tai cymwys i wneud gwelliannau sy'n arbed ynni i'w cartrefi. Mae'r Cynllun yn cynnig cyllid di-log a chymorth arbenigol wedi'i hariannu'n llawn, gyda'r nod o helpu deiliaid tai i arbed arian ar filiau ynni a lleihau allyriadau carbon. Mae'r cynllun yn cynnwys:

- Canllawiau arbenigol: mynediad wedi'i ariannu'n llawn at Gydlynnydd Ôl-osod i greu asesiad manwl o'r cartref gan ddarparu argymhellion o ran effeithlonrwydd ynni a datgarboneiddio wedi'u teilwra i amgylchiadau unigol.
- Cyllid hyblyg: benthyciadau di-log yn amrywio o £1,000 i £25,000 gyda thelerau ad-dalu hyd at 10 mlynedd. Ar gyfer prosiectau mwy, gellir estyn y telerau. Mae yna hefyd yr opsiwn o wyliau ad-dalu chwe mis ymlaen llaw tra bod eich mesurau effeithlonrwydd ynni newydd yn dechrau sicrhau canlyniadau.

- Cyllid grant: mynediad at gyllid grant ochr yn ochr â benthyciadau ar gyfer mesurau effeithlonrwydd ynni penodol.

Bydd pob cais yn amodol ar wiriadau fforddiadwyedd a sgôr credyd.

Mae rhagor o wybodaeth am y cynllun ar gael yng [nghanllawiau'r Banc Datblygu](#).

Gwefan: <https://developmentbank.wales/cy/cymhelliant-cartrefi-gwyrdd>

E-bost: info@greenhomes.wales

Cymorth Llywodraeth y DU

Cynllun Uwchraddio Boeleri

Mae **Cynllun Uwchraddio Boeleri** Llywodraeth y DU yn darparu grantiau i dalu rhan o gost amnewid systemau gwresogi tanwydd ffosil gyda boeler biomas neu bwmp gwres. Mae un grant ar gael ar gyfer pob eiddo. Mae'r grantiau presennol ar gael ar gyfer:

- £7,500 tuag at bwmp sy'n codi gwres o'r aer;
- £7,500 tuag at bwmp sy'n codi gwres o'r ddaear (gan gynnwys pypmiau sy'n codi gwres o'r dŵr a'r rhai ar ddolenni tir a rennir); a
- £5,000 tuag at foeler biomas.

Er mwyn bod yn gymwys ar gyfer y Cynllun Uwchraddio Boeleri, rhaid i'r ymgeisydd:

- fod yn berchen ar yr eiddo y mae'n gwneud cais ar ei gyfer (gan gynnwys os yw'n fusnes, yn ail gartref, neu'n eiddo sy'n cael ei rentu gan denantiaid); a
- bod yn cymryd lle systemau gwresogi tanwydd ffosil - fel olew, nwy, trydan neu nwy petrolewm hylifedig

Gwefan: <https://www.gov.uk/apply-boiler-upgrade-scheme>

E-bost: BUS.enquiry@ofgem.gov.uk

Ffôn: 0330 053 2006

ECO4 ac Eco Flex

Mae ECO4 yn gynllun gan Lywodraeth y DU i helpu i leihau allyriadau carbon a threchgu tlodi tanwydd. O dan ECO4, mae'r cyflenwyr ynni mwy a chanolig eu maint yn ariannu gwaith gosod mesurau effeithlonrwydd ynni fel inswleiddio lloffttydd, insiwleiddio waliau a mesurau gwresogi. Mae ECO4 yn canolbwyntio'n gyfan gwbl ar gefnogi aelwydydd incwm isel, agored i niwed ac sy'n wynebu tlodi tanwydd.

Nid yw cymorth ECO4 yn mynd i aelwyd yn uniongyrchol ar ffurf taliad. Mae'n cael ei ariannu drwy **gyflenwyr ynni** rhwymedig sy'n cysylltu â meddianwyr, landlordiaid a gosodwyr er mwyn nodi a gweithredu mesurau effeithlonrwydd ynni addas. Gall etholwyr **gysylltu â chyflenwyr rhwymedig yn uniongyrchol** i gael gafael ar gyllid ECO4 – nid oes rhaid mai'r cwmni sy'n cyflenwi ynni iddynt sy'n cysylltu â'r cyflenwyr, ond mae rhai cwmnïau ond yn cynnig cymorth i'w cwsmeriaid eu hunain.

Mae awdurdodau lleol hefyd yn gallu nodi a chyfeirio aelwydydd incwm isel a/neu aelwydydd agored i niwed na fyddent yn gymwys o dan y meini prawf ar gyfer y prif gynllun, ond a all elwa o welliannau arbed ynni. Gelwir y cynllun hwn yn **ECO flex**. I gael gwybod a yw awdurdod lleol wedi'i gofrestru i ECO Flex, ewch i'w wefan, lle bydd gwybodaeth am gymhwysedd a sut i wneud cais.

Cynllun Inswleiddio Prydain Fawr

Mae cynllun Inswleiddio Prydain Fawr Llywodraeth y DU yn darparu mesurau inswleiddio am ddim neu ratach i leihau biliau ynni'r aelwyd.

Efallai y bydd deiliaid tai yn gallu cael gafael ar gymorth os yw eu cartref:

- wedi cael tystysgrif perfformiad ynni (EPC) o D i G (**gwiriwch eich EPC**); a/neu
- ym mandiau'r Dreth Gyngor A-E yng Nghymru neu'r Alban neu A-D yn Lloegr (**gwiriwch eich band Treth Gyngor**).

Mae'r cynllun ar gael i berchnogion tai, landlordiaid neu denantiaid (naill ai'n rhentu'n breifat neu gan gymdeithas dai). Bydd angen i denantiaid siarad â'u landlord cyn gwneud cais, gan y bydd angen caniatâd cyn y gellir gosod unrhyw fesurau inswleiddio.

Gwefan: <https://www.gov.uk/apply-great-british-insulation-scheme>

Ffôn: 0800 098 7950

Y Fargen Werdd

Nod Bargaen Werdd Llywodraeth y DU yw helpu deiliaid tai i wneud gwelliannau arbed ynni i'w cartrefi. Mae'n wasanaeth cyngori yn bennaf, ond mae hefyd yn cynnig benthyciadau (y bydd angen eu had-dalu).

Gall y mesurau a gefnogir gynnwys:

- inswleiddio, fel wal solet, wal geudod neu inswleiddio atig;
- gwresogi;
- atal drafftiau;
- gwydr dwbl; a
- cynhyrchu ynni adnewyddadwy, fel paneli solar neu bympiau gwres.

Gwefan: <https://www.gov.uk/green-deal-energy-saving-measures>

Ffôn: 0800 098 7950

4. Ffynonellau cyngor a chymorth

Cyngor cyffredinol a manteisio i'r eithaf ar incwm

Llywodraeth Cymru

Mae gan Lywodraeth Cymru ymgyrch ar hyn o bryd, sef **Hawliwch yr hyn sy'n ddyledus i chi**, i helpu'r rhai sy'n ansicr ynghylch pa fudd-daliadau y gallant eu hawlio a sicrhau eu bod yn cael yr hyn sy'n ddyledus iddynt.

Mae Llywodraeth Cymru yn ariannu **Cyngor ar Bopeth Cymru a nifer o bartneriaid** i reoli llinell gymorth **Advicelink Cymru**. Gall hyn ddarparu cymorth i wneud cais am fudd-daliadau lles, fel Taliad Annibyniaeth Personol, Lwfans Gofalwyr a Chredyd Pensiwn, ac i gael cymorth gan Lywodraeth Cymru. Mae hefyd yn darparu ystod ehangach o gymorth o ran dyled, cyflogaeth, addysg, tai, mewnfudo a gwahaniaethu.

Ffôn: 0808 250 5700

Age Cymru

Mae **Age Cymru** yn elusen sy'n darparu cyngor a gwybodaeth am ystod o faterion sy'n berthnasol i bobl hŷn, gan gynnwys budd-daliadau a hawlogaeth, cyngor pensiynau a chostau byw.

Ffôn: 0300 303 44 98

E-bost: advice@agecymru.org.uk

Gwefan: www.ageuk.org.uk/cymru

Cyfrifianellau Budd-daliadau

Mae yna nifer o gyfrifianellau budd-daliadau annibynnol, am ddim a dienw i wirio beth y gallech fod â hawlogaeth iddo. Bydd y cyfrifianellau hyn yn rhoi amcangyfrif i chi o'r canlynol:

- y budd-daliadau y gallech eu cael;
- faint y gallai eich taliadau budd-dal fod;
- sut effaith fydd ar eich budd-daliadau os byddwch yn dechrau gweithio neu'n cynyddu eich oriau; a

- sut effaith fydd ar eich budd-daliadau os bydd eich amgylchiadau'n newid - er enghraifft, os oes gennych blentyn neu os byddwch yn symud i mewn gyda'ch partner.

I gael gwybodaeth am fudd-daliadau sy'n gysylltiedig ag incwm, budd-daliadau sy'n seiliedig ar gyfraniadau, Credyd Cynhwysol, credydau treth, Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a Lwfans Gofalwr, defnyddiwch:

- [Cyfrifiannell budd-daliadau Turn2us](#)
- [Cyfrifiannell Better Off Policy in Practice](#)
- [Cyfrifiannell budd-daliadau entitled to](#)

Cyngor ar Bopeth

Yn ogystal ag Advicelink Cymru, mae canghennau Cyngor ar Bopeth ledled Cymru a all gefnogi pobl mewn perthynas â dyled ac arian, budd-daliadau, biliau ynni, ac amrywiaeth o bynciau eraill. Gall pobl weld manylion cyswilt eu cangen leol [ar wefan Cyngor ar Bopeth](#).

Mae Cyngor ar Bopeth hefyd yn darparu cyngor ar-lein ar [sut i arbed ynni gartref ararian, dyled a chostau byw](#), ac ar [fudd-daliadau](#).

Helpwr Arian

Darperir [Helpwr Arian](#) gan Wasanaeth Arian a Phensiynau Llywodraeth y DU, ac mae'n darparu gwybodaeth ar-lein am amrywiaeth o bynciau sy'n gysylltiedig â chyllid personol, megis budd-daliadau, problemau ariannol, pensiynau, teulu a gofal.

Gall pobl [gysylltu â Helpwr Arian](#) drwy ei swyddogaeth ar-lein 'siaradwch â ni yn fyw', i drafod materion fel pensiynau, dyled a phynciau eraill o ganllawiau ariannol.

Gwefan: <https://www.moneyhelper.org.uk/cy>

Y Llinell Ddyled Genedlaethol

Mae'r [Llinell Ddyled Genedlaethol](#) yn elusen sy'n darparu cyngor annibynnol a chymorth diduedd am ddim ynghylch dyled. Yn ogystal â llinell gymorth a gwasanaeth sgwrsio ar-lein, mae'n darparu gwahanol fathau o gymorth ar-lein ar faterion fel [costau byw a biliau ynni](#) a [mynd i'r afael â dyledion](#).

Ffôn: 0808 808 4000

Tudalen gyswllt ar-lein: <https://nationaldebtline.org/get-help/webchat/>

StepChange

Mae StepChange yn elusen sy'n darparu cyngor annibynnol ynghylch dyled a chymorth personol diduedd am ddim ar-lein. Mae StepChange yn darparu cymorth mewn perthynas â gwahanol fathau o ddyledion ac atebion dyled posibl. Mae'n cynnig hefyd **[gwasanaeth cyngor ar ddyledion ar-lein](#)** y gall pobl ei ddefnyddio i gael cyngor ar ddyledion os byddai'n well ganddynt beidio â siarad â rhywun.

Ffôn: 0800 138 1111

Gwasanaeth cyngori ar-lein: <https://www.stepchange.org/setting-expectations.aspx>

E-bost: <https://www.stepchange.org/send-us-an-email.aspx>

Cyngor ynghylch ynni

Yn ogystal â chyflenwyr ynni, mae nifer o sefydliadau annibynnol a all ddarparu cyngor a chymorth am ddim mewn perthynas ag ynni.

Power Up Wales

Mae'r Grid Cenedlaethol yn darparu pedwar o hybiau cyngor Power Up ar draws y rhanbarthau y mae'n gweithredu ynddynt i gefnogi cwsmeriaid agored i niwed, ac i geisio lliniaru tldodi tanwydd.

Mae'r Ymddiriedolaeth Arbed Ynni yn darparu'r gwasanaeth Power Up ar draws de a chanolbarth Cymru ac yn rhoi cyngor i gwsmeriaid ar gofrestr gwasanaethau blaenoriaeth y Grid Cenedlaethol dros y ffôn a thrwy ymweliadau cartref.

Gellir dod o hyd i fanylion cyswllt Power Up Wales ar **[wefan yr Ymddiriedolaeth Arbed Ynni](#)**.

Ffôn: 0808 808 2274

Yr Ymddiriedolaeth Arbed Ynni

Mae'r Ymddiriedolaeth Arbed Ynni yn cynnig cyngor ar ystod eang o faterion ynni, gan gynnwys arbed arian ar filiau ynni, lleihau allyriadau carbon y cartref, a theithio cynaliadwy.

Mae rhagor o wybodaeth ar gael ar **wefan yr Ymddiriedolaeth Arbed Ynni**(<https://energysavingtrust.org.uk/?loc=wales>)

Ffôn: 0808 808 2244

National Energy Action

National Energy Action yw'r elusen tlodi tanwydd genedlaethol, sy'n gweithio i sicrhau bod pawb yng Nghymru, Lloegr a Gogledd Iwerddon yn gynnes ac yn ddiogel gartref. Mae'n cynnig cyngor a chymorth, gan gynnwys ar gartrefi cynnes a diogel, a chymorth costau byw.

Mae rhagor o wybodaeth ar gael ar **wefan National Energy Action**.

Gwefan: <https://www.nea.org.uk/get-help/>

Cymru Gynnes

Mae **Cymru Gynnes** yn gweithio i fynd i'r afael â thlodi tanwydd drwy gynnig cyngor a chymorth am ddim i sicrhau bod gan bobl ledled Cymru a De-orllewin Lloegr gartrefi cynnes a diogel.

Mae ganddo dîm o gynghorwyr ynni a gweithwyr cymunedol sydd wedi'u hyfforddi i helpu i ddarparu cyngor, atgyfeiriadau a mynediad at grantiau fel **grantiau cysylltiad nwy** i sicrhau nad oes neb yn byw mewn cartrefi anniogel ac oer.

Ceir rhagor o wybodaeth ar **wefan Cymru Gynnes**.

Ffurflen gyswllt ar-lein: <https://www.warmwales.org.uk/getting-support/>

Ffôn: 0800 091 1786

Gofal a Thrwsio Cymru

Mae Gofal a Thrwsio yn elusen addasiadau tai sy'n helpu pobl hŷn yng Nghymru i fyw'n annibynnol gartref. Gall helpu i drwsio boeleri a systemau gwres canolog, atal drafftiau, inswleiddio, rhoi cyngor ar filiau, arbed ynni a mwy.

Ceir rhagor o wybodaeth ar **wefan Gofal a Thrwsio**.

Manylion cyswllt cangen Gofal a Thrwsio leol: <https://careandrepair.org.uk/cy/get-help/>

Cyngor ynghylch dŵr

Y Cyngor Defnyddwyr Dŵr

Y **Cyngor Defnyddwyr Dŵr** yw'r llais annibynnol ar gyfer defnyddwyr dŵr yng Nghymru a Lloegr. Mae'n rhoi cyngor i aelwydydd mewn perthynas â materion fel **cymorth gyda biliau dŵr**, **cymorth ychwanegol am ddim i gwsmeriaid agored i niwed** a **pherfformiad cwmni dŵr**, yn ogystal â **chyngori ar gwynion defnyddwyr am gwmnïau dŵr a helpu i'w datrys** .

Ffôn: 0300 034 3333

Ffurflen gyswilt ar-lein: <https://www.ccw.org.uk/contact-us/online-form/>